Сшиток 4. 15. грудня 1921.
Ціна 15ц. 10 за $1.25
ДО НАБУТЯ У ВСІХ КНИГАРНЯХ.

На порозї стояла непорушно худа женщина, подібна радше до обвішаного убранем трупа.

Льоля крикнула з перестраху і приперла ся до стіни.

Тільки що тіло дівчини діткнуло ся стіни, як роздав ся тріск, скрегіт і отвір в одній хвилї зник з перед її очий.

Ще дав ся чути крик розпуки з глубини — потім залягла глуха тишина.

Льоля, майже несвідома з перестраху, все ще стояла оперта о стіну, дрожачи мов в пропасниці.

— Дух — о, Боже — дух! — шепотіла блідими губами.

Саме тоді, як отвір замикав ся, вбіг до келії Блюм. Зразу станув, мов вкопаний — потім, прийшовши до памяти, відсунув Льолю на бік і почав шукати дрожачими руками по стіні механізму — хотів отворити підлогу, щоб ще раз війти туди.

— Мій Боже — сказав зворушеним голосом — де може бути се місце, не можу його віднайти. Мушу ще раз там дістати ся, мушу побачити, що там діеть ся . . .

Дрожачи на цілому тілї, Льоля злапала його з всьої сили за руку.

— Роберт — ради Бога — втікаймо — сказала притишеним голосом на пів несвідома з трівоги — чуєш чиїсь кроки?

Роберт, ходи — бій ся Бога — послухай мене — чого це зволікаєш — скоро, скоро — спішім ся!

І лиш згадка про муки, які тут перебув, переважила в рішеню.

— Отже ходім! — кликнув і вийшов з вязниці.

Коли прийшов на те місце, де оставив Ураку, підняв стару до гори і скорим бігом пустив ся через замковий парк. За ним бігла Льоля.

Як добіг по якімсь часї до ліса з його грудий дав ся чути оклик радости, бо тепер доперва міг почувати себе безпечним.

Ліс був його домом, тут він не бояв ся своїх ворогів. Під зеленим дахом з листя, виріс від дитиньства — тут не був він вже погорджуваним циганом, а сином вільної природи, котрий перед ніким не згинав голови, котрого ніякі кайдани не давили. Незмірна радість його опанувала. Широка грудь глубоко віддихала під впливом любої свободи — тут забув про все, що перебув — забув смертельні муки, які лиш що перенїс.

Скорим ходом пішов до печери, що нераз йому була прибіжищем. Там почував себе ще більш безпечним, бо

туди ледво коли могла яка людська нога заблукати. А коли остаточно опинив ся в печері і положив стару циганку на земли, витягнув в гору рамена, повною грудю втягнув повітря і напружив мускулярну свою стать в почутю цілковитої свободи.

Льоля мовчки поспішала за ним, а коли тепер старала ся зробити леговиско для Ураки, то часто крадьком споглядала на Роберта. Все ще мала надію, що він надумає ся, згадає що вона, тільки вона вратувала йому житє! Дотепер ще не почула від нього ні одного слова подяки за її посвяту, за її геройський майже вчинок.

Урака попала в глубокий сон. Льоля мовчки сїла в кутї, не спускаючи очий з проходжуючого ся по просторій печері Роберта.

Нагло підняла ся і приступила до нього. Горячий її віддих вдарив його в лице.

— Роберт — промовила мягким голосом — я не хотїла піти разом з другими, вернула ся, щоб бути близько тебе! Бог самий, видно, так хотїв — щоб я вас обоїх виратувала від голодової смерти!

Глядїла на нього вижидаючо, а коли він мовчки дивив ся перед себе, говорила дальше, примилюючись до нього:

— Роберт, чого-ж ти все ще такий холодний до мене? Колись ти мене дуже любив, цїлував з охотою — і більш я тобі подобала ся, чим другі — скажи, Роберт, чому не може так бути, як було давнїйше, коли ми обоє були щасливими?

Се кажучи, пристрасно притулила ся до нього. Роберт задрожав — скоро відступив від ньої і сумно потряс головою.

— Остав мене — тепер зовсїм що инше, не те що було давнїйше!

Тихе сичінє роздалось в печері. Очи циганки блиснули в темнотї, мов очи кота.

— О — знаю я добре, що се значить — засміяла ся злобно — ти все думаєш про Ільону — вона стоїть межи нами. Однак мусиш її забути, бо вона вже мертва!

Роберт з диким криком злапав її за рамена.

— Дївчино — хто тобі сказав, що Ільона не жиє! — кликнув хрипливим голосом. Льоля заверещала з болю і вирвала рамя з його рук.

— Ґорґо мене запевнив про се! — з дивним упором відповіла.

— Ґорґо — крикнув Роберт — де він є?

— Не знаю — може вже давно за горами!

Блюм крикнув глухим голосом. Хвилю стояв непорушно, тяжко дихаючи — потім нагло, мов ощалілий з болю, скочив в ліс.

Льоля затиснула пястуки з гніву, потім, вибухнувши сміхом повним жалю і розпуки, сіла на камени...

— — — — — — — — — — — —

Запав вечір, темнота прикрила своїм рядном землю. В кущах за старою криницею, присіла якась темно вбрана постать.

Попри криницю з поспіхом перейшов якийсь чоловік, спрямувавсь до хати і там же зник.

Зза кущів вихилила ся та сама стать жіноча і горячковим поглядом провела того мущину, аж доки не увійшов до хати. Відтак підняла ся вгору.

— Га — просичала — чого там Ґорґо шукає? Не перший раз бачу його, як туди заходить — мушу переконати ся, шо він там робить?

До сто чортів — може він мене обдурив — може вона...

Через уста її продер ся придавлений крик. Потім присіла за корчами, споглядаючи все на хатину.

Після пів години, чоловік сей вийшов з хати, перейшов попри криницю і пішов дальше вулицею.

І ще проминула година — в хаті був цілковитий супокій. Вижидаюча в корчах женщина підняла ся і хильцем, мов кіт, посунула ся до хатини. Задержала ся під вікном, що було втворене до половини. Пхнула його рукою, отворила цілком і заглянула до кімнати, яку залягав сумерк.

В середині ніщо не рушало ся. Мимо того женщина замітила в куті, лежачу на канапі, женщину і в ню впялила проникливий свій зір.

Була се женщина з прекрасним, ясним волосєм. Її лиця не добачила, бо було звернене до стіни.

Дівчина під вікном жахнула ся.

— Мушу її побачити — пробурмотіла — і не надумуючи ся довго, влізла вікном до середини. Була віддалена всього кілька кроків від лежачої на канапі. Пристанула і слухала — глубокий віддих дійшов до її ух.

— Гм! — здаєть ся, я не помилила ся — отже вона жиє?

Задрожала, лице її то блїдло то синїло — потім тихо, мов кіт — на палцях підійшла до спячої.

Дика, шалена трівога малювала ся на викривленім лици. Мимоволї стиснула головку ножа, що був скритий під киптариком на грудях.

Стримавши віддих, нахилила ся над спячою — один погляд вистарчив для ньої — і, мов вкушена гадиною, відскочила від лежачої.

— Ільона — розляг ся її дикий крик. Спяча підняла ся нагло і застрашеним поглядом вдивила ся у свойого ворога.

— Ти жиєш — до сто чортів — жиєш? — крикнула страшним голосом розбішена дївчина і нараз, не маючи вже сили запанувати над собою, виймила ножа і з чортівським реготом прискочила до вродливої дївчини.

— Йди до чорта! — крикнула страшним голосом, піднявши ножа над Ільоною.

— Ратуйте — ох, Боже — ратуйте! — кричала смертельно застрашена Ільона . . .

Скрипнули двері, дав ся чути скорий хід в сумежній кімнатї.

Піднесена рука з ножем опала долїв — напасниця відскочила від своєї жертви. — Хтось наближав ся — треба чим скорше втїкати . . .

Ніж випав з тремтячої руки. Прожогом кинула ся до вікна — одним скоком опинила ся вже на дворі.

Старий Пенерт отворив двері і увійшов до середини.

— Ради Бога — Ільоно — що стало ся? — кликнув перестрашеним голосом.

— Слава Богу — що ви прийшли — ледво промовила дївчина — наважили ся мене убити . . .

Старець жахнув ся.

— Але-ж, панно Ільоно, вам певно приснило ся! — Боже, ви цїлї тремтите . . .

— Се страшне! — кликнула, здрігнувшись, Ільона. — Се страшне — чорне лице, ніж в піднесеній руцї — о, Боже — хотїла мене вбити — вже мала ніж свій затопити, коли . . .

— Панно Ільоно — заспокійте ся, — се певно вам снило ся! Хто ту важив би ся лїзти, щоб вас житя позбавити

— ні, ні — се був сон!...

Ільона гляділа вистрашеними очима, а опісля аж зайшла ся від плачу.

— Бачу її ще перед собою — з чорним наїженим волосєм і злорадним вогнем в очах: „Йди до чорта!" — крикнула — а тоді — ах, се страшне!

— Ільоно, заспокійте ся — просив старець, приступаючи близше, — коли отсе нараз потрутив ногою якийсь предмет на землї. Скоро похилив ся і підняв його

Зараз же крикнув — в його руках блищав ніж. Волос станув йому дуба з перестраху — отжеж се не був сон — споглянув на вікно — трівога обняла його, а слова завмерли на устах.

Мовчки сїв побіч Ільони і взяв її за руку, щоб троха успокоїти розбурхані нерви.

Страшна се була ніч для обоїх. Старець ні на хвилину не опустив її. Ільона не могла очий замкнути, все ставало перед її очи страшне явище — дрожала мов в пропасниці. Доперва над ранком зморив її сон, а коли пробудила ся, перед ньою стояв Ґорґо.

— Хочу з вами попращати ся — сказав — мушу поспішати за своїми, не маю тут супокою — а що більше — якась дивна сила тягне мене звідси.

Але що вам є? Ви дуже поблїдли, ваш погляд стрівожений і несупокійний?

Ільона сумно потрясла головою і, дрожачи на всьому тїлї, розповіла прикрий випадок з минувшої ночи.

Ґорґо підскочив.

— Дївчина — кажете — з наїженим, чорним волосєм? — скоро промовив — Боже — се певно вона — певно доміркувала ся, що я обдурив її...

Урвав, а його брови стягнули ся похмуро.

— Мабуть аж завтра виберу ся звідси — сказав з дивним відблеском в очах — може ще зайду сюди!

Коли відійшов, Ільона вдивила ся в стелю. Потім зітхнула жалїсно.

— Що вам є, панно Ільоно — спитав Пенерт, що саме увійшов до кімнати.

— Ах, Боже, так менї чогось страшно, так дуже страшно — сказала з жалем.

Боязливо примкнула очи.

Пенерт вдивив ся в дївчину і „Тереса" прошепотїли

мимоволї його уста. Прикрі думки його опанували. На лици відбило ся незвичайне зворушенє; нагло похилив ся над Ільоною.

— Чи живе ще ваш отець, панно Ільоно? — спитав уважно.

Легкий румянець розмалював її личко і вона глянула на нього дивним якимсь поглядом.

Не дочекавши ся відповіди, старець став говорити дальше:

— Все згадуєте лиш про сестру, панно Ільоно — чи не маєте більше ніяких свояків?

Ільона спустила голову, її очи налляли ся сльозами.

— Ні — відказала тихим голосом — крім сестри не маю нікого — а й вона зникла десь без сліду! Мама померла недавно!

Пенерт кинув ся знагла.

— Чи померша також звала ся Спінелї? — спитав поспішно.

— Так, звала ся Тереса Спінелї!

— Тереса — отже . . .

Старець зірвав ся.

— Що вам стало ся — ви так дуже поблїдли знагла? — запитала перестрашена Ільона.

— Се нїщо, нїщо — добавив скоро Пенерт, сїдаючи знова на крісло.

Потім питав дальше:

— Значить ваша мама звала ся Тереса Спінелї, чи так?

— Так, — ствердила Ільона — однак се було її прибране назвиско, справдї звала ся вона „Дурієвська".

Старий чоловік жахнув ся, мов громом ражений — потім сидів вже блїдий мов мертвець, задеревілий мов камінна фіґура.

— Отець мій був капітаном — говорила дальше Ільона — мама стратила його зараз, по короткім, щасливім пожитю, а відтак мусїла сама працювати на хліб.

Моя бідна мамочко — додала поплакуючи — мусїла тяжко бороти ся з нуждою, смерть була для ньої освободженем від житєвих страждань! Для нас однак, її смерть була тяжким ударом; ми, сестри, остали самі на світї, а з мамочкою пропало також наше щастє і супокій.

Старець підняв ся скоро — приступив до вікна — і тяжко дихаючи глядів перед себе.

— Чи ваша мама була два рази замужною? — доніс ся його здавлений голос. — Оскілько я знаю, капітан Дурієвський мав лиш одну дочку!

Ільона страшно поблїдла. Її дрожачі губи не могли знайти відповіди, трівожно дивила ся на старого чоловіка, що все ще стояв коло вікна, задом обернений до ньої.

Що має йому відповісти? Ах, Боже — чейже не може йому виявити нещастя своєї матері — а обдурювати не хотїла.

Тяжко дихаючи, глядїла в землю.

Старець дрожав цїлим тїлом так сильно, що шукаючи якої підпори, вхопив ся вікна, щоб не впасти.

Але се тревало лиш хвилю. Потім відвернув ся і глянув на дївчину дивним поглядом.

— Чому не відповідаєте? — спитав горячково — капітан Дурієвський мав тільки одну дочку — знаю про се цїлком певно! Отже, коли у вас є ще одна сестра ,так ваша мама, значить, Тереса Спінелї мусїла бути два рази замужною . . . .

— Ради Бога — мовчіть! — крикнула Ільона, витягаючи руки перед себе.

Старець знова задрожав. Очи майже на верх йому вилїзли, нагло — обома руками злапавши голову — з глухим стогоном кинув ся в двері і вибіг на вулицю.

А тільки він зник, горячі сльози пустили ся з очий Ільони і вона, плачучи, впала на софу.

— — — — — — — — — — — —

Може в чверть години після того, в часї нїчим не нарушеної тишини, дав ся чути на дворі скорий хід. Дївчина підняла голову. За хвилю почув ся стук в двері — і зараз втворили ся двері і якийсь елеґантно убраний мущина переступив поріг.

Побачивши Ільону на софі, мимоволї крикнув зі здивованя.

Ільона з трівогою в очах дивила ся на прибувшого, якого доперва перший раз в житю побачила.

Незнакомий, з усмішкою на устах, наближив ся до ньої.

— Остаточно знайшов я вас, панї! Директор Леопарді поміг менї вас відшукати, але дїйсно вас було тяжко знайти.

Даруйте, що так знагла впав я до вашої хати. Маю

честь бути вашим кузином, я князь Ерик Нелїдов. — Ваш батько, а мій стрий, посилає мене до вас.

Ільона, блїда і тремтяча, дивила ся на нього, не маючи сили й слова промовити, лиш рухом руки попросила князя, щоб сїв коло ньої.

Молодий чоловік приглядав ся з зацікавленєм. Тепер немав вже нї найменшого сумнїву, що вона є молодшою від Єлени, отжеж тільки вона може мати право до майна старого князя.

Зараз, по забраню паперів своєї облудної кузинки, вимавляючи ся важними справами, удав ся в подорож, щоб віднайти Ільону і запевнити собі її на будуче. Мусїла бути його, бо, тільки її маючи за жінку, міг прийти в посїдане маєтку князя.

Ільона поволи успокоїла ся. Дрожачою рукою відкинула на бік спадаюче на чоло волосє.

— Князь Нелїдов? — тихо промовила — і ви кажете, що він є моїм батьком? До сьої хвилї я не знала його імени — по смерти матері я не мала спокійної хвилї, щоб заглянути в оставлені мамочкою папері.

Але — додала нагло, піднявши ся — звідки князь зчає про се, що я його дочка? Доперва перед самою смертю мамочка сказала менї про моє походженє, не сказавши навіть імени князя, котре я мала знайти доперва в паперах. Крім моєї сестри нїхто про се не знав — як же ся вістка дійшла до князя?

Чудові сині очи поважно і питаючо глядїли на молодого чоловіка, котрий, як се видно було, не міг налюбувати ся красою молодої дївчини.

Вже відповідь: — „Твоя сестра пішла до нього і заняла належне тобі місце", — була у нього на устах, але спинив ся з легко зрозумілої причини.

Звідки мій стрий про се дізнав ся, не можу сказати, але дізнавшись про смерть вашої мами, хоче додержати даного слова і признати вас за свою дитину.

Тому й післав мене сюди, щоб я вас привів до родинної хати, де князь жде вас з отвертими руками.

Як лагідно, співчуваючи, потрафив промовляти хитрий лис. Наразї й не думав, щоб Ільону зараз вести до князя, хотїв найперше завести її до своєї власної посїлости, щоб там її приборкати і тодї аж представити князеви, як свою жінку.

Занепокоїв ся троха, коли побачив як Ільона, при послїдних словах почервонїла і поглянула на нього не розуміючи значіня.

— Не можу поїхати з вами — сказала відтак — хотяй я дуже вдячна батькови, що хоче заняти ся мною!

Але... спинила ся нагло і відвернула зачервонїле личко.

— Панно Ільоно — ви мовчите? Чи не вважаєте великим щастєм те все, що на вас отсе несподївано спадає? Богацтво і почести вам приношу, тисячі людий вам завидуватимуть!... Чи справдї вам так тяжко змінити свій дотеперішний спосіб житя — на те, що вас в палатах княжих чекає.

— Нї, нї — я не можу! — відказала Ільона. — Не можу виїхати з вами — не можу виїхати без чоловіка, котрого кохаю, до котрого серце моє і всї думки належуть. Не можу — я-б розхоріла ся, колиб мусїла його оставити — без нього житя менї нема!

Щож бо менї з богацтв і почестий, коли нема щастя, нема любови?!... Нї, нї — з ним мала хатина булаб для мене палатою, але без нього почувалаб я себе нещасливою, хоч би посеред найбільших богацтв.

Личка у ньої загорілись, очка світили мов дві зірнички.

Молодий чоловік сидїв, гейби громом ражений; се визнанє загрожувало цїлому так хитро ним обдуманому плянови.

Через хвилю не міг і слова промовити — опісля його погляд блиснув злобно і він, примусивши себе до усміху, сказав остро:

— Чи справдї я добре все почув, панно Ільоно? Чи дїйсно серце ваше не є вже свобідне? Хто-ж — хто є тим щасливим, що його ваше серце вибрало?

Вона зарумянилась і спустила головку.

— Се лиш простий чоловік, бідний циган, Роберт Блюм! Його люблю — кохаю так сильно — говорила тихим голосом — що не моглаб я звідси відійти — відчуваю, що йому належу я вже на цїле житє! І хоч ви предкладаєте менї богацтво і почести, не можу його оставити — радше буду з ним тиняти ся скрізь по світї, дїлити з ним нужду і небезпеку, чим би я мала терпіти і гинути... без його любови.

По хвилї задуми додала:

Чи тепер зрозуміли ви мене, що не можу піти з вами? Тодїб я мусїла лишити свойого любого, а сього — сього я не в силї зробити!

В голосї молодої дївчини пробивалась рішуча постанова, що дуже загризла князя, гнївила, доводила до скаженїлости. Борючись з собою він вдивляв ся в дївчину. Надїя завела його зовсїм, видїв бо, що Ільона не покине свойого цигана. І нараз сильна погорда відбила ся на його лици.

— Панно Ільоно — кликнув з обуренєм — і ради сього цигана ви хочете посвятити своє щастє?

Нї, нї — се неможливе — щож вам може дати такий циган в заміну за княжу корону?

Очи Ільони заяснїли.

— Пане — чи-ж правдива любов не є найбільшим щастєм? Чи є що шляхотнїйшого, висшого, як вірна любов? Що менї зі всього, коли серце моє буде опущене, нещасливе?

Я переконана, що ви, пане, маєте добрі заміри супроти мене, що бажаєте менї добра, а однак — не можу инакше зробити, не можу виїхати з вами — бо належу до нього — виречи ся його, рівналоб ся моїй смерти!

Князь затиснув пястуки. В його очах блиснув зловіший вогонь... отже-ж всї його далекосяглі наміри мали би розбити ся о ту нужденну любов дївчини?!...

Зараз опісля встав і прирік вернути другої днини, в тій надії, що знайде її після роздуманя і з иншими думками.

Коли потім скорим ходом йшов вулицями місточка, на його лици малював ся шалений гнїв, а очи кидали громами.

— Вже був я так близько своєї мети, а тепер та любов до цигана має все в нїщо обернути? — пробурмотїв ненависно. — Вона його не оставить, не виречe ся його — а, до сто чортїв! — закляв голосно. — Чи дїйсно ради сього дрантюха він мавби всї свої заміри понехати.

Нї, нї, — моя прекрасна Ільоно — розсміяв ся глумливо — твоє „нї" не так скоро заверне мене з моєї дороги. Можеш вирікати ся почестий, можеш не хотїти богацтв — але я того хочу.

А не підеш добровільно зі мною — ха, ха, ха — я в силї тебе примусити. О, моя голубко — мусиш бути моєю; такий циган не гідний тебе. Цїна, за яку я хочу тебе здо-

бути, варта щоб я не подав ся перед ніякими перешкодами. Отже добре, зроблю се — і то ще сьої ночі. Мусиш бути моєю, хочби прийшлось мені тебе з самого пекла видерти!

РОЗДІЛ XIV.

ПІРВАНЄ.

Тихо було в скалистій печері — все спочивало в тихому сні — лиш десь в глубині журчав маніcенький потічок.

Нараз щось порушило ся — певно хтось проснув ся.

Звільна підняло ся якесь темне єство. Хвилю припинилось наслухуючи, відтак поволи посунуло ся тихесенько до спячої женщини. Тремтячою рукою водить кругом, аж і попав під руку — ніж, що звичайно Урака носила при собі. Скоро ховає його у пазуху і мов тінь висуваєть ся з печери.

Здавало ся, що ніхто не бачить — але одна людина слідила за кождим найдрібнійшим рухом. Піднявши легко голову, бачить як та жінка взяла ніж від Ураки і як вийшла з печери. Що має се значити. Що вона думає робити з тим ножем? Зриває ся — дивний несупокій його опановує. Мусить піти, мусить дізнати ся який замір у ньої. Взяв капелюх і назирцем пішов її слідами.

Вона нічого не догадує ся. Тяжко дихаючи, майже біжить в напрямі поблизького місточка. Страшні думки роєм її обсіли — вона рішилась тепер й на убійство.

— Мусить згинути — до сто чортів — мусить! — стиха промовляє, стискаючи ніж рукою.

Мущина йдучи позаду, не спускає з ньої ока, слідить кождий її рух, снуєть ся мов тінь за ньою.

Дійшли вже до місточка. Дівчина скоро перебігає вулицями, ось вже пробігла через ринок, знайшлась на розї вулички, де мешкав Пенерт. Чоловік, слідкуючий за ньою, припинює свій хід, щоб не запримітила його.

Якраз дівчина мала звернути в ту вуличку, коли нараз зза вугла хати вискочив якийсь чоловік і злапав її за рамя. Дикий крик розляг ся поміж хатами в ринку. Дівчи-

на зі страху мало що не впала на коліна, але він її підтримав.

— Отже-ж — прочуте моє не одурило мене, відгадав я твої заміри — кликнув напасник, дрожачим з гніву голосом. — Ледащице якась, то ти дійсно хотіла допустити ся убійства? Га — відпокутуєш се — сим разом не уйдеш рук моїх!

В страшнім гніві потряс дівчиною в одну і другу сторону.

— Ґорґо — кликнула дівчина трівожно — пусти мене! — Чого ти слідкуєш за мною і все стаєш запором в дорозі — що тебе се обходить, що я роблю?...

— Ого, думаєш, що я супокійно буду приглядатись, як ти меш наставати на житє невинної дівчини? Що вона зробила тобі злого, що хочеш її убити?

— Мовчи! — кричить Льоля скаженілим голосом — зійди мені з дороги, ти самий сьому винен — ти обдурив мене підло!

Чому вона живе ще? Чому ти вивів мене в поле? Хоч може віддати її Робертови?

— Стережи ся, Льолю — кликнув Ґорґо — вже два рази ти хотіла Ільону житя позбавити — але тепер постараю ся вже о се..

Нараз дикий крик роздав ся за ними. Нім ще Ґорґо мав час відвернути ся, почув, що якась сильна рука злапала його за рамя.

Льоля перестрашена відступила взад.

— Ах, Боже — се він — Роберт — звідки він тут взяв ся? — вистогнала Льоля в найбільшій трівозі.

— Ґорґо — говори, що знаєш про Ільону? — кликнув захриплим голосом, підчас коли той старав ся увільнити своє рамя.

— Пусти мене — пусти мене, зараз тобі все розкажу! — просив ся Ґорґо.

Роберт пустив його. Не дивлячи ся на Льолю, станув перед циганом і грізним своїм поглядом впив ся в лице товариша.

— Говори, хочу знати що стало ся! — сказав. — Говори правду, не замовчуй нічого, бо кажу тобі, що всї кости тобі поломю, коли спіймаю на брехні!

Ґорґо задрожав, а кинувши опісля ненависний погляд на Льолю, що зі страху не була в силї рушити ся з місця,

оповів коротко і вірно, як Льоля, обіцюючи йому свою любов, хотіла його намовити, щоб згладив зі світа Ільону.

Крик обуреня вирвав ся з грудий Роберта. З затиснени ми пястуками, з кровю набіглими очима скочив до Льолї, що зі страху впала на колїна.

— Підла дївко — крикнув, — ти хотїла її житя позбавити?! Ах, я задусив би тебе власними руками — колиб ти не була женщиною!

Піднесений його пястук опав на долину, а в очах малювалось безграничне обридженє — коли потрутивши її ногою — додав:

— Проч — проч менї з очий, підла! Ти занадто нужденна, щоб я поривав ся на тебе — проч від мене. В житю я ще не здибав другого так підлого та нужденного сотворіня, як ти — але пожди, кара тебе ще не мине! Проч менї з очий, не можу глядїти на тебе!

Льоля з голосним плачем просила о прощенє й хотїла його обняти за колїна — але він з відразою відтрутив її від себе.

Тимчасом в поблизьких хатах почав ся рух. Голосні крики пробудили мешканців зі сну. Тут отворило ся вікно, там двері, зі всїх сторін стали наближати ся люди.

— Роберте ходи — шепнув Ґорґо до товариша — спішім ся.

— Ходи — притакнув Роберт, однак не вспівши прийти ще до себе, стояв на місци — але підемо хиба разом. Ти заведеш мене до Ільони.

Вона жиє — ах, Боже — ще поняти того не можу. Менї се видаєть ся немов сном — і ти Ґорґо, ти її вратував?

— Скорше, Роберте — вже сходять ся люди — і Ґорґо силою потягнув його за собою в другу вулицю, не звертаючи уваги на Льолю, що стогнала з плачу на землї. Доперва коли люди окружили Льолю зі всїх боків, вона нагло зірвала ся і зникла серед тїний ночі.

— — — — — — — — — — — —

Пізним вечером покликано старого Пенерта до тяжко хорого. Ільона остала сама. Хотїла чекати на нього, але побіджена умученем, заснула.

Снили ся її дивні річи. Була на високій горі, її ясну головку прикрашувала корона, але була тяжка і дуже її тиснула. Була прибрана в дорогі шовки, а довкруги ньої всюди блистїло золото і инші дорогоцїнности, яких доте-

пер ніколи ще не бачила.

Похилила ся в долину і з тугою витягнула руки до стоячої в долї людини, що безуспішно старалась пняти на гору.

Сльози поплили по її личку. Хотїла здіймити з голови корону, але не була в силї. Чоловік сей, що був на долї, підняв голову в гору.

Ох, Боже — пізнала його — се був він... Роберт...

— Роберт! — крикнула в безмірній трівозї і пробудила ся зілляна потом. Перестрашеним поглядом вдивила ся перед себе. Світло на столї погасло. Лиш через шпару віконниці продирав ся промінчик місячного світла, позатим скрізь була темнота.

— Боже милостивий — що се?

Вона глянула на двері — чи не рушили ся вони? Ільона заперла дух в собі. Дійсно — двері легенько скрипнули і — хтось всунув ся в хату.

— Пенерт — хотїла кликнути — але нї, се не був він, Пенерт був значно низший.

Людина ся спинила ся коло дверий. Ільона хотїла кричати — але ньою овладїла велика трівога — щось наче стиснуло за горло так, що не змогла голосу з себе добути, а страх знова так обезсилив її, що не була в силї й порушити ся з місця.

Тепер напасник рушив ся — і поволи наближав ся до ньої. Надармо старала ся вона проникнути темряву — не могла добачити лиця незнакового чоловіка.

Ще більша трівога її овладїла — хто може се бути? Боже милостивий — вона тут сама — самісінька. — Дрощі пройшли її по всьому тїлї — почула, що серце майже стає бити.

Наближив ся до ньої — похилив ся — почула його горячий віддих — волосє прямо їжило ся на голові — врештї страшний, трівожний крик...

Зірвала ся — ледво однак станула на ногах, незнакомий схопив її і кинув з поворотом на софу і притиснув своїм тїлом. Не мала сили, щоб його скинути з себе — трівога майже дусила її — лежала напів свідома.

Ще раз поважила ся кликнути о поміч, і заразом якийсь опяняючий запах ньою овладїв — почула вона як свідомість стала її опускати.

— Боже — ратуй мене! — ледво чутним голосом прошепотїла.

Потім легкий стогін — ще одно здрігнене, мов послїдня спроба до повороту до свідомости — потім опали руки — голова безсильно перехилила ся взад.

Незнакомий стояв хвильку безпорушно — слухав — опісля закинув на обезсилену велику хустку, овинув її, взяв на плечі і скоро вибіг з тягаром з кімнати. Нїм ще однак добіг до головних дверий, хтось їх отворив і в темні сїни увійшли — Блюм, Пенерт і Ґорґо.

РОЗДІЛ XV.

ВОСКРЕСЛА.

Тишина. Чи не порушаєть ся там щось тихо? А може се вітер вдаряє в закратоване віконце.

Нї, нї — ось ще чути шелест в темній келїї.

Там — з кута, підняло ся якесь єство з напів зігнилої соломи. Роздав ся тихий стогін. Мов дух снуєть ся вперед, аж опинило ся під стїною; потім відвернуло ся і знова тихим ходом мірить келїю.

Чи се яка тїнь, що тут безупину крутить ся — а може яка людина — але відки би тут, в сїм підземелю, яка людина взяла ся? Чи живцем її тут похоронено, чи сказано на досмертне животїнє в тім затухлім повітрю, без світла, без сонця?

Знова болїзний стогін — і нараз ся людина, а радше ходячий труп, хитнула ся сюди-туди і поточила ся з криком аж під стїну.

— Боже милосерний — зроби конець, не видержу довше — кликала в розпуцї. Довшу хвилю стояла оперта об стїну, потім знова рушила вперед, часто зводячи свій погляд до гори на закратоване віконце — туди, де починало ся житє, світ, в котрому й вона передом жила.

— Ратуйте мене, ратуйте, бо инакше згину тут нужденно! — несуть ся слова розпуки з її уст.

— Чому-ж, о, Боже, чому зсилаєш на мене таку тяжку муку. Чим прогнївила я Тебе? Чи муки, що їх зазнала я через тільки лїт, не можуть відкупити одної години забу-

тя? — Боже змилосерди ся надімною.

Ти всесильний знаєш скілько терпінь та нещастя я зазнала, знаєш як часто я на колінах просила о прощенє у Тебе. Прости мені — даруй, сього бо вже за много, довше я не в силї вже зносити сї терпіня!

Перше, хоч кара була тяжка, я терпіла мовчки, бо я знала, що заслужила на се — але тепер — щож я зробила, що рука Твоя так тяжко мене діткнула? Вже здавало ся менї майже, що зникає темрява житя мойого, що остаточно соняшний промінчик освітить дальші днї житя мойого, бо моє найдорозше, одиноке, що люблю на світї — моє дитя — моє одиноке дитя...

І линули сльози по її лицї, тїло тремтїло, мов в пропасницї.

Стояло так близько коло мене! Втїха, радість безмірна наповнила моє серце — бо Ти певно мусїв простити менї, коли дозволив дізнати такого щастя! Але коли я витягнула руку по ту дорогоцїнність, коли душа моя розривала ся в радїсних окриках: Твоє — твоє то дитя.... коли я схотїла його обняти, притиснути до серця...

Великий Боже — не дай менї здуріти! — крикнула з розпуки, взносячи руки до неба — чому показав Ти менї рай, щоб зараз-же скинути мене в пекольну пропасть?

Її очи жевріли горячковим вогнем, живчик бив приспішено, чорна розпука простягала до ньої свої косматї, страшні руки.

— Чогож, о, Боже, нї дрібки милосердя не маєш надімною! — понесло ся ще з уст нещасної женщини. Горе тяжке придавило її, стояла довго безпорушно під стїною, опісля же знова порушила ся. — Витягнувши руки перед себе, йде, рукою водячи по стїнї і — входить в довгі, темні сїни. Як часто туди вона вже ходила — туди і назад — счислити вже годї, — се мов тернем вислана дорога... скілько зітхань і слів розпуки вона вже почула!?... Доходила вже до кінця підземельного хідника — та тут же спіткнула ся її нога — впала вперед себе... і... Боже милосерний... що се таке?

Рукою оперла ся об двері, що були в мурови, й які все були замкнені. Тепер же під тягаром її тїла двері піддали ся так, що разом з ними мало не впала на землю. Довгий час глядїла в зачудуваню — не маючи сили зрозуміти як се могло так стати ся, що сьогодня знайшла отворені двері?

Поволи прийшла до себе — тихий крик радости вирвав ся з її грудий — отже малаб се бути дорога до її освободженя? Порушена сьою думкою, посунула ся вперед, аж спіткнула ся об сходи що вели в гору. Ноги стали тремтіти від зворушеня так сильно, що тяжко було на них удержати ся — доперва по якімсь часї змогла йти дальше.

Було много степенів в гору. Та опісля її простягнута рука ще натрафила на перешкоду — були то другі двері. Трівога овладіла ньою — хто знає, чи сї двері не будуть замкнені? Скоро повела рукою шукаючи замка — але, слава Богу, і ті були отворені. Тепер увійшла до другої темної келії, в якій було так густе повітре, що легко поняти можна було, що сюди ледво коли людська нога заходила. Напружила слух, і тремтячи сильно, стала пильно наслухувати. Тепер ще більше стрівожила ся — бо колиб хто несподївано сюди заблукав ся — колиб її тут хто віднайшов?!... Боязно шукала руками і надибала новий замок в дверах. Ще хвилю стояла нерішучо — опісля осторожно втворила двері...

— — — — — — — — — — — —

Ґраф Солмсберґ сидів в своїй кімнаті. Завдяки пильним стараням лікаря, повернув остільки до здоровля, що хоч поволи але таки вже міг проходжувати ся по кімнаті.

Дотепер нїщо не знав ще про втечу Роберта Блюма й Ураки. Вже й не думав більше про них. Всї його думки кружили коло Асти. Не бачив її ще від тої хвилї, коли дав бажані гроші, а колиб Аста не показувала ся з розмислом, то дійсно не могла знайти красшого способу, як сей, щоб пристрасть ґрафа роз'ятрити до найвисшого степеня. Але вона була далеко від того. В послїдних часах була дуже розсїяна. Її почутя були такі самі як і ґрафа, але вона не думала про нього, а про свойого коханця, Леся. Що з ним стало ся? Чому більше не показував ся? Дїставши від ньої десять тисячів золотих, пішов, не сказавши навіть що задумав зробити з тими грішми, не повідомив куди виїзджає, і від сьої хвилї не бачила його більше.

Тепер ходила несупокійно по своїй кімнаті тяжко занята думками. Колиб хоч мала яку точку опору — найменший слїд вистав би для ньої — бо сейчас, без надумуваня ся, пішлаб за ним... кілька лїт розлуки не охолодило її любови до нього, а лиш приспало, тепер же давна пристрасть до нього розгоріла знова горячим полумям.

Застукав хтось в двері. Увійшла покоївка і подала листа. Аста скоро отворила коверту і прочитала записку від ґрафа Солмсберґа.

„Жду на тебе — я вельми несупокійний!" — Більш ніщо не було в листї.

Лице Асти спохмурніло. Булаб не звернула уваги на його поклик — але розсудок її рішив, що неповинна з ним ще зривати. В чверть години опісля увійшла в темну вуличку.

— — — — — — — — — — — —

Кілько разів ґраф почув який хід в сїнях, зривав ся з сидженя. Хвиля кожда здавалась йому цїлою годиною. Коли-б знав, що вона взагалї прийде!...

Тихесенько отворились двері до кімнати. Ґраф сього не почув, але що вікно було втворене, світло лямпи задрожало в наслїдок протягу. Він підняв голову.

Побачивши Асту, аж крикнув з радости і, пристрасно глянувши, витягнув обі руки до ньої. Аста поволи наближила ся і сїла побіч нього. Солмсберґ напрасно притягнув її до себе і став засипати всякими любощами.

Став оповідати як пустим було його житє і як довгим видавсь йому той час, відколи її не бачив і злегка навіть дорікав її за те, що скорше не прийшла до нього і то з власної волї.

— Аста — говорив він, сильно притискаючи її до своїх грудий — вже скоро буду зовсїм здоровий і незабаром виберемо ся в подорож. Десь на полудни поберем ся, а коли опісля, може за кілька місяців, повернемо) будеш вже ґрафинею Солмсберґ!

Аста майже зі страхом відхилила ся.

— Нї, нї — сказала тремтячим голосом — адже-ж так скоро не можна, Еґон — ти-ж недавно ще поховав жінку.

— Ах — з гнївом кликнув Солмсберґ — не нагадуй менї сьої невірної женщини, її нїколи я не любив. Я й не думав би був колись з ньою женити ся, колиб не мала того, чого менї не ставало — гроший.

Чейже я не міг предвидїти сього, що мій старий стрий зробив мене своїм наслїдником, а я зараз по слюбі з тою зненавидженою женщиною, в наслїдок смерти стрия, стану паном сього замку і прекрасної його околицї.

— Але що сказали би в товариствах про наше так скоре получене? — відперла Аста. — Будемо мусїли пождати

кілька місяців...

Урвала нагло перестрашена. Лице її сильно поблідло.

— Будемо мусіли? — розсміяв ся з погордою — для мене, для ґрафа Солмсберґа, нема ніякого мусу!

А зрештою — додав з вимушеною усмішкою — не поберем ся тут. А врешті не маю потреби перед ким-будь здавати справоздане з того, що роблю. Поступаю так — як мені подобаєть ся...

І замовк нагло, нескінчивши реченя, поблід і зірвав ся з сидженя. Очи його розширили ся, мов з великої трівоги — щось, гейби йому здало ся... а може й справді з сіний давав ся чути якийсь тихий відгук непевних кроків.

Але зараз гордо підняв голову і глянув на гарну женщину при своїм боці. Світло лямпи падало на чудові черти і принадну поставу Асти. Знова обняв її пристрасно.

— Вже скоро — сказав тремтячим голосом — будеш виключно моєю, Асто, а тоді, моя найдорозша, зачне ся дійсно щасливе житє для нас!

Ах, яка ти гарна, як чудово красна — серце моє скорше бє, як дивлюсь на тебе, кров горячить ся в моїх жилах, коли держу тебе в моїм обнятю. Ах, Асто, Асто — ти прямо роскіш для мене! — Чим булоби житє моє без тебе — ти одинока, дорога моєму серцю любко!

Аста задрожала, її стало якось дуже прикро. Мимохіть глянула боязно кругом себе, мов би обавляла ся, щоб хто не підслухав їх розмови.

Коли ґраф запримітив її несупокій та бліде лице спитав тремтячим голосом:

— Що тобі є, Асто — дрожиш ціла, чи ти може хора?

Аста ніщо не відказала, а гляділа несвідомо перед себе. Про що могла думати? Може про ґрафиню, що так нагло померла? А може вона не вмерла природною смертю — чи тоді годить ся віддати свою руку душогубови? Зимний дрощ потряс її тілом.

— Тобі, бачу, привиджують ся якісь духи — зареготав ся ґраф. — Будьмо вже веселі — адже-ж вскорі станемо вже у мети!

В тім поніс ся страшний крик. Аста, тремтячи цілим тілом, майже омліваючи, впала на софу. Її лице зовсім збіліло, задеревілі очи впялила в двері, що в сю хвилину злегка втворили ся.

Вже й ґраф відвернув ся тепер і зірвав ся зі страшними проклонами на устах.

Там, на порозі, стояла непорушно худа женщина, подібна радше до обвішаного убранем трупа. Довгий, розбурханий волос спливав на рамена і плечі, очи глибоко запалі, лице смертельно бліде.

Проминула хвиля глухої тишини.

В тім злощасне явище стало наближати ся до них.

— Евгенія — крикнув ґраф і відступаючи зі страху витягнув руки вперед немов для оборони. Аста же з глухим окликом впала безпритомно на софу.

І знова через хвилину гробова тишина залягла кімнату. Потім роздав ся жалісний голос:

— Еґон — що-ж ти зробив? Власну жінку ти живцем в гріб втрутив, на се лиш, щоб свою пристрасть заспокоїти?!

Мене ти відіпхнув, оставив переносити страшні муки, а другу держиш в своїх обнятях і так один гріх за другим стягаєш на свою голову!

Ґраф відвернув ся — не міг супокійно дивити ся — страшний вигляд сьої нещасної женщини стяв йому кров в жилах.

— Еґон, змилосерди ся — кликнула благаючим голосом нещасна ґрафиня, впавши перед ним на коліна. Верни мені житє, верни свободу, а я тобі забуду все, що лиш витерпіла через тебе.

А коли я тобі тягаром, коли хочеш розірвати вузли нашого супружа — дай мені спромогу відійти, чейже найдеть ся для мене якийсь куток на світі, де знайду захист, де зможу супокійно діждати кінця мойого житя — лиш дозволь мені відійти!

Ґраф слухав її слів тремтячи цілим тілом. Ні одним слівцем не відважив ся перервати її мови.

Стояв так нерішучо довшу хвилю тяжко дихаючи, відтак з його уст вирвав ся скаженілий крик, страх його десь пропав а натомісць пробудила ся дика ненависть. І рішив: — вона мусить бути мертвою для сього світа! — Не відчував ні троха жалю для сьої нещасної людини — його серце не мало ні дрібки милосердя для ньої, він думав лиш про Асту — її звати своєю жінкою, се було його одиноке бажанє.

— Га, замовкнеш вже раз на все — кликнув розбішеним

голосом. — Підеш туди, звідки прийшла — не станеш ти більш перешкодою до мойого щастя! Ха, ха, ха — чи належить ся тобі що ліпшого, ти нікчемнице?

Як смієш мені дорікати?! Чи не ти довела мене до послїднього своїм віроломством? Геть мені — не можу дивити ся на тебе!

— Еґон — змилуй ся — ощади мене в сїм нещастю! Вислухай мене — виявлю тобі тайну — яка мене зараз же очистить в твоїх очах від всякої вини!

— Ні, ні, не можу, не хочу тебе зовсїм чути — скажено кликнув ґраф, мимоволї понижуючи голос, коли глянув на зімлїлу Асту.

— Знаєш про се — додав з чортівською усмішкою — що ґрафиня Солмсберґ не жиє і недавно оце її поховано в родиннім гробівнику. Колиб тебе хто побачив, то взяв би за духа помершої — за упиря!

—Ох, Боже — і ти міг на се позволити? — крикнула з розпукою нещасна женщина. — Ще за мойого житя ти справив менї похорон! — Ніхто тепер менї не повірить, що я ґрафиня Солмсберґ.

Так ти поховав мене, Еґон? — Чомуж власними руками не вбив мене а оставив на повільну мученичу смерть. — Здаєть ся лучше було би колиб я справдї не жила. Красша смерть, чим таке страшне животїнє!

— Мовчи! — крикнув Солмсберґ, не будучи в силї довше панувати над собою — нї слова більше — не хочу нїчого більше чути!

Страх, що Аста може прийти тепер до свідомости, доводила його майже до божевіля.

Мов скажений кинув ся тепер на ґрафиню, що ледво держала ся на ногах, вхопив її і підняв до гори.

— Боже милосерний — крикнула нещаслива женщина — ратуй мене, бо загину! Щож тобі я завинила — що . . .

Не докінчила слів, бо стратила свідомість, а ґраф самий поніс її у підземний льох. Його не обходило се, що станеть ся з ньою? Журив ся лиш, щоб Аста не прочуняла, нїм ще він поверне. Коли опинив ся в льоху, піт грубими краплями виступив на чоло, сил прямо вже не ставало. Без хвилї надумуваня опустив зімлїлу на вохку землю і замкнув двері ключем. Як вернув до кімнати — самий не знав... Ноги відмавляли послуху, а тремтїли так сильно, що зараз мусїв сїсти на крісло, щоб не впасти.

Перший його погляд впав на Асту — вона ще не пробудила ся.

Страшна хвиля, яку що лиш пережив, була йому все в думці; тряс ся без перестанку, мов в пропасниці. Сильний несупокій обняв його серце — що буде, коли Аста тепер не захоче віддати ся за нього, коли не довірятиме йому, не схоче бути його жінкою?

Скрегочучи зубами, стиснув з гнївом пястуки — не булоб його се спіткало, колиб слуга був добре замкнув двері до льоху.

Нараз зірвав ся з крісла, бо побачив, що Аста порушила ся — видно, приходила до памяти. Що йому робити? . . . Тепер він мусить бути дуже осторожним, щоб з нічим не зрадити ся і все, що оце стало ся, мусить заперечувати.

Скоро приступив до зеркала, причесав волосє, прибрав як найспокійнійшу міну, а відтак наближив ся до софи і присїв коло Асти. Обнявши її рукою, похилив ся над ньою і слїдив як поволи приходила вона до свідомости. По хвилї отворила очи. Глянула на ґрафа і дрощ потряс цїлим її тїлом.

— Асто, моя найдорозша, що тобі є? — питав ґраф, добре вдаючи печаливого любчика. — Ти так нагло зімлїла, так несподївано для мене, що я страшенно занепокоїв ся твоїм здоровлєм!

Аста дивилась на нього, не розуміючи ще всього доладно, її свідомість ще не зовсїм повернула. Лице її ще було смертельно блїде.

— Асто — просив ґраф зворушеним голосом — диви ся, адже-ж я при тобі — успокій ся!

Вона тремтїла, мов осиковий листок, врешті скрикнувши придавленим голосом, вирвала ся з рук ґрафа.

— Дух — дух — кричала трівожно.

— Асто, прошу тебе, заспокій ся — опамятай ся — просив ґраф, вставши зі сидженя.

Вона його не розуміла, дивила ся мутними очима перед себе на двері, де бачила передом страшне явище.

— Пусти мене, пусти мене — кликала, відтручуючи його від себе, коли старав ся її обняти — де вона — тільки ось тут була — твоя жінка . . .

— Асто, ти подражнена, маєш горячку — перервав скоро. Адже-ж тут нікого не було. Лиш ми обоє тут були, веселі, щасливі — коли ти нагло зімлїла . . .

Аста зірвала ся з криком:

— Там — там вона була — худа, блїда женщина, з глубоко запалими очима. — Тут знова зимний дрощ потряс її тїлом. — Ось, бачу її, як строгим поглядом впила ся в мене — а потім — потім наближила ся до нас з піднесеною рукою... га — се була вона — вона — твоя жінка...

Слова сї вимовляла майже з криком. Ґраф ще більше поблїд. Бачив, що на нїщо здало ся його товковане, і зрозумів, що вона нїколи не забуде сьої страшної хвилї. Коли й тепер намагав ся її обняти — Аста трівожно уступила перед ним.

— Не дотикай мене! — крикнула з обридженем. — Ти одурив мене — ґрафиня жиє — я бачила її власними очима — ах, пусти мене звідси — бою ся тут довше бути!

Побігла і вхопила свій шаль зі стола. Її очи горіли, мов у божевільної, лице натягнулось, мов задеревіло.

— Асто, прошу тебе, будь розсудною! Тобі мусїло лиш так здавати ся. Твоя розбурхана фантазія сама уявила собі сей образ; коли успокоїш ся, сама се признаєш.

Адже-ж знаєш, що ґрафиня не жиє — ми її похоронили — якже-ж моглаб тут з'явити ся, а в духів чейже не віриш?

Аста все з острахом відступала від нього; його товариство було для ньої тепер прямо терпінем, яке, через подражнене, не могла, чи радше забула, перед ним скрити.

Опісля доперва, спустивши голову і не дивлячись на нього, сказала:

— Бути може, що я справдї помилила ся; але пусти мене, хочу йти до дому — бач, я хора — потребую відпочати.

Подала йому руку на прощане, але відвернула голову боком — видно було що навіть й таке холодне прощане много зусиль її коштувало.

Ґраф взяв за мягеньку ручечку і міцно стиснув.

— Аста —сказав любязно — сьогоднїшнього вечера ми були дуже щасливі — але чи таке має бути закінчене? Асто, одного поцїлуя, одного лиш, а буду вдоволений.

— О, мій Боже — чого так мучиш мене? Чейже бачиш, що я хора — пусти мене домів!

Вирвала свою руку і побігла до дверий.

Тяжко дишучи, блїдий мов мертвець, дивив ся ґраф

за ньою, аж доки не заперла дверий за собою. Потім, зітхнувши з тиха, сів на крісло.

— От, сього лиш бракувало! — Аджеж вона бачила се страховище так добре, що повірити мені не хоче, щоб те все було лиш витвором її уяви.

Ах, здуріти можна на саму лиш думку, що мавби я її стратити. Але ні — Аста мусить бути моєю, хоч би прийшлось мені посунути до послїдного.

Лице його прибрало жорстокий вигляд, зірвав ся і став несупокійно ходити по кімнаті.

Мушу старати ся вибити її се з голови — може мені вдасть ся. — Ах, що за дурак з мене, колиб я був ще тоді здобув ся на відвагу і жінку, що стояла на дорозї до мойого щастя, на все усунув — бувби я собі ощадив сю страшну годину.

Так! — мушу се тепер зробити, не можу жити в безнастанній трівозї — вона мусить згинути!

Приступив до стола і задзвонив. Досить довго мусїв ждати доки явив ся його довірений слуга, Карло. Увійшов отягаючись, заспаний і злий, що його збудили зі сну. Ґраф змірив його острим поглядом.

— Що має се значити? — крикнув скаженїлим голосом — як ти міг оставити отвором двері до підземного льоху, так, що та увязнена баба могла звідтам видістати ся?

Карло з тяжким трудом здержав злісну усмішку. По хвилї підняв гордо голову в гору і воркнув:

— Я не оставляв дверий отвором.

— Нї? Якже вона вийшла?

— Сього також не знаю. Але в пивницях все зелїзо ржа перегризла так, що за легким натиском розсипає ся. А може бути, що замок був пукнений!

— Неправда, дурницю плетеш! Тебе роблю відвічальним за те, щоб замкнена там женщина не могла на світ видобути ся! За що береш стілько гроший від мене?!

Спосіб говореня ґрафа не подобав ся слузї, він не навик до таких слів, крім того чув ся так певним себе, що здало ся йому, що може поставити ся гордо супроти ґрафа.

— Но — так много ще дотепер я не дістав — відповів, майже безлично наїживши ся. — Пане ґрафе, говорите так, гейби бодай мілїон дали менї!

— Безличний! — говорю тобі, будь осторожним! Коли

ще раз відважиш ся так говорити, то можеш зараз з місця пакувати свої річи і йти собі геть! — крикнув ґраф.

— Ого — з насмішкою гукнув Карло — хибаж се таке щастє тут оставати! І так не маю тут супокою, всї починають підозріло на мене споглядати...

Передтим, як я ще не знав, хто є та женщина мучена в льоху, не робив я собі нїщо з того — але відколи знаю хто вона є, не маю вже нї хвилї супокою!

Ґраф заточив ся немов зі страху перед ударом палицї.

— Що ти сказав! — кликнув захриплим голосом — звідки се знаєш — хто...

Карло всміхнув ся злїсно.

— Мій Боже, чи-ж се так тяжко дізнати ся, пане ґрафе — бідна вона так плаче і промовляє, що могла би камінь порушити своїми словами. Раз я прислухував ся троха — ах, Боже, се кождого мусить взяти за серце — і бачите, пане ґрафе, від тодї — знаю все!

Ґраф збілїв як крейда. Лївою рукою злапав ся крісла і тяжко дихав. — Добре — стиха промовив — можеш відійти. Маєш тут ще — тут сягнув в кишеню і виймив кілька золотих монет — так, а тепер вважай лїпше!

Карло не рушив ся з місця. Гроші скоро сховав в кишеню але видно було, що мав ще щось на серцю.

Ґраф умисно уникав дальшої розмови, вийшов до другої кімнати і замкнув двері за собою, так що Карлови не остало нїщо иншого, як вийти також.

Тимчасом ґраф ходив несупокійно по кімнатї; лївий пястук все ще тримав затиснений а очи його блискали дивними вогнями.

— Ось, чого ще бракувало — кричав роз'ярений до найвисшого степеня — щоб такий дурачиско тримав мене в руках!? Знає мою тайну і тепер прибирає таку поставу, гейби думав мене все мучити!

— Нї, нї, не знесу сього довше — додав з розпукою — сей вічний несупокій завів би мене хиба в дім біжевільних, не міг би я нї хвилї бути певним перед зрадою!

Потім насупившись ходив хвилю мовчки, видно роздумував як би найлекше позбути ся небезпеки.

— Не остає нїщо иншого — пробурмотів — мушу так зробити — вона мусить вмерти! Тодї Карло може навіть йти собі і розголосити мою тайну — бо як докаже, хто там був, ха, ха, ха... Почувши таке, кождий скаже, що се

він здурів і що треба його замкнути в домі для божевільних!

Знова ходив хвилю мовчки, на його лици відбила ся внутрішня борба, а пястуки корчили ся зі страшного гніву.

— Мусить вмерти! — Повторив ще раз глухо — тепер, коли Карло знає про все, мушу се зробити. Колись я не міг відважити ся на се — але сьогодня — годі инакше!

Піт виступив грубими каплями на чоло. Лице його приняло страшний, нелюдський вираз. Очи вилїзли майже на верх, віддих його став коротким — колиб його Аста в сю хвилю побачила, певно булаб від нього зі страхом втїкла.

Він приступив до шафи, вийняв шовковий шнурок і сховав в кишеню. Оглянув ся ще боязливо кругом себе і доперва тоді вийшов з кімнати.

За хвилю зійшов до льоху. Зі всїх усюдів обняла його непроникнута темрява. Скрізь царила повна тишина. Черкнув сїрник і освітлив ним пивницю. Перед ним на землї, лежала женщина без руху, мов нежива. Видко не пробудила ся ще.

— Що се? — мимоволї скричав — зовсїм не рушаєть ся?....

Вона звільна отворила очи і глянула на нього. Подав ся. Але не на довго, бо за хвилю лице його прибрало звірський вираз... думки його шалено мотались. Чогож ще ждати? Чейже се мусить ся стати! — Скоро добув шнурок з кишенї і зробив петлю — закинув через голову — і міцно затиснув на шиї нещасної женщини.

Графиня розпучливо стала хватати воздух — страшний крик в останнє добув ся з її грудий.

— Боже милосерний — ратуй мене!

РОЗДІЛ XVI.

БОЛЇСНА НЕСПОДІВАНКА.

Незнакомий зі страхом відскочив в бік, коли входові двері отворили ся і до сіний увійшло трох мущин. Обняла його сильна трівога — коли його відкриють, відберуть викрадену дівчину — і його здемаскують!

Ради Бога — не треба до сього допустити! Хотяй страх в першій хвилї його обезсилив, мав ще стілько памяти, що скоро притиснув ся зі своїм тягаром до стіни і так перечекав аж сих трох мущин перейшло попри нього.

Пенерт злегка примкнув двері а опісля попровадив обох товаришів до кімнати. Коли отворив двері — сказав зі здивованем:

— Видно спить вже — світло погасло. Тихонько ходїть до моєї кімнати, я хочу найперше приготовити Ільону на стрічу з вами!

Замкнули двері за собою. Через той час незнакомий стояв в сїнях мов на роз'ярених вуглях. Тепер випрямив ся, відітхнув лекше, приспану дївчину притиснув сильнїйше до себе і спрямував ся до виходу. Ще не цїлком був безпечним, який будь нещасний припадок міг би їх випровадити в сїни і моглиб його знайти. Вхопив за замок і легко потиснув — здрігнув ся сильно коли двері скрипнули при відчинюваню.

Вийшов з сїний. Скоро припер двері за собою і, скілько сил стало, почав бігчи вулицею, потім скрутив в бічну вуличку і зник в темряві ночі.

Тимчасом Пенерт перевів обох товаришів через темний покій Ільони до своєї кімнати. Зараз же повернув на пальцях, і приступив до стола, шукаючи свічки. Підняв ліхтар — свічка вигоріла. Видно, Ільона заснула не погасивши світла.

Підчас, коли він запалював лямпу, що стояла на комодї, Блюм в горячковім піднесеню вхопив Ґорґа за рамя.

— Отже побачу її. — Ох, Боже, в голові менї се не містить ся. Як-же мусїла терпіти — не можу вже діждати ся хвилї, коли зможу глянути в її чарівні очи.

В радіснім піднесеню тремтїв цїлим тїлом, серце його

так сильно било, що здавало ся, немов грудь мало розсадити.

Нараз в другій кімнаті розніс ся крик страху і печалї.

Роберт впав до тої кімнати. Втворивши двері, побачив виблїдлого Пенерта, зовсїм безрадного, по серединї кімнати.

— Що стало ся? — спитав несупокійно Роберт.

— Ільона десь зникла!

— Зникла — о Боже — як се стало ся?

Ґорґо прийшов за ним і всї три разом здивовано оглядали ся кругом по кімнатї. На столї лежала ще книжка, котру читала; на поручу крісла висїла хустка, яку звичайно закидала собі на рамя — але де подїла ся Ільона?

Роберт перший зрозумів положенє. Сюди спішив він веселий і щасливий. Хоч була се ніч, він наставав, щоб Ґорґо завів його сюди, щоб побачити ся з Ільоною. Ґорґо вдоволив його просьбі, бо зрозумів, які то почуваня наповняли серце Блюма, що дотепер вважав улюблену свою дївчину мертвою. По дорозї, майже перед самою хатою, несподївано здибали старого Пенерта, повертаючого домів і разом всї три увійшли до хати. Радїв до безтями, коли входив до кімнати; серце його рвалось на зустріч дорогій дївчинї, до котрої любов через довшу розлуку ще збільшилась! Відчував, що не бувби в силї другої жінки вже нїколи полюбити.

А тепер, коли думкою радїв зі стрічі, коли, здавалось, вже простягає до ньої свої рамена — вона десь зникла.

—Десь тут мусить бути — промовив тремтячим голосом, ходячи по кімнатї — чейже тут була коли ви, пане Пенерт, виходили з хати? В ночи вонаб сама не виходила на двір, крім сьогож, як менї Ґорґо казав, вона мусїлаб бути ще за слабою до того!

— Нї, нї — скоро відказав Пенерт — в ночи вона не вийшлаби з хати під нїяким услівєм, се немислиме!

Шукаючи, Роберт наближив ся до шафи і крикнув:

— Скоро, ходи сюди Ґорґо! Нюхай, тут коло софи я зачув хльороформовий ґаз.

Ґорґо нахилив ся над подушкою.

— Нема сумнїву, цїлком певно чути хльороформ! — сказав. Пенерт також наближив ся і також відчув солодкавий, усипляючий запах.

Лице Роберта посинїло, в його очах відбилась безмір-

на трівога. Оце стала перед ними загадка, що наповнила їх страхом.

— Ради Бога — кликав Роберт голосом повним розпуки — тут видно якесь насильство! Не може бути инакше, її приспано і так забрано! Але — хто міг се зробити? Про Льолю тут і думки бути не може, се й під розвагу брати не треба — хто-ж другий міг се зробити?

Ґорґо і Пенерт гляділи на нього з глибоким співчутєм, для нього-же те все було великим розчарованєм.

— Чи маєте ще на кого підозрінє? — запитав приступаючи до старого.

Пенерт затремтів нагло. Прийшла йому думка, з якою сейчас висказав ся. А іменно, коли вернув був в днину до хати, дізнав ся від сусідки, що у Ільони був якийсь елеґантно убраний пан, на палцях якого блистіли дорогі брилянти і що довго з ньою розмавляв. Не хотів про се питати Ільону, бо знав, що вона скрито терпить і гірко плаче.

Тепер вже дістали якусь точку опору, хоч дуже слабу.

Але хто міг бути тим паном і який інтерес він мав в пірваню Ільони?

Роберт затопив свої палці в густім, чорнім волосю. Сильний біль наповнив його серце — йому видало ся, що вже щастя для нього нема на сій землї, бо — зависна доля на кождім кроці кидала йому тернє під ноги!

— Ґорґо — сказав придавленим голосом — кладучи руку на рамя товариша — тепер треба мати отверті уха і слїдити очима пантери, а бути хитрим як лис. Ходи, Ґорґо, ходи шукати Ільону — кожда хвиля є для мене золотом!

Але Ґорґо не рушав ся з місця.

— Що думаєш почати? — спитав. — Колиб навіть так було, то де того драба шукати-меш? Чи думаєш, що він тут довго затримаєть ся і ждатиме аж відкриють брак Ільони? Він мусить бути вже далеко звідси і мусів постарати ся, щоб ми не могли на його слїд легко попасти?

Очи Роберта світили завзятєм і упором.

— Знайду її, Ґорґо — кликнув — хоч прийшоб ся менї цїлу землю, від полудня до півночи і від сходу до заходу перешукати і його слїдити — то мушу знайти Ільону! Але нещастє його, колиб поважив ся хоч один волосок з голови бідної дївчини зірвати — заплатив би я йому за се!

На імя женщини, що мене породила, присягаю, що не

спічну скорше, аж знайду Ільону, що не відстрашуть мене ні труди, ні небезпека, а лиш смерть зможе положити конець моїм пошукуваням.

Присягаю се на спасенє своєї душі! Ходи, Ґорґо, ходи, спішім, сейчас мусимо вибрати ся в погоню!

Вийшли. Пенерт впав тяжко на крісло і лице своє закрив долонями. Сильний біль стискав його серце — тремтів з обави о Ільону — дочку Тереси.

— Боже милосерний, стережи і хорони сю невинну дитину — шепотів і горяча сльоза несвідомо поплила по зморщками поораним лици старця.

— — — — — — — — — — — —

Тимчасом Ґорґо і Роберт ішли вулицями місточка і пильно розглядали ся на всі сторони. Якраз мали скрутити на розі, коли се до них наближив ся нічний сторож.

Роберт спинив його і втискаючи йому гроші в руку спитав, чи не бачив чого небудь такого, що звернулоб його увагу.

Сторож сховав гроші в кишеню, а потім через довшу хвилю дивив ся в землю, немов застановляв ся над чимсь.

— Гм — сказав потім звільна — здибав я кілька молодих дівчат, але — не йшли вони самі, а майже кожду провадив під рамя елеґантний молодець.

А щось надзвичайного — гм, сього не можу сказати. Се правда, що кождий, з нас сторожів, є не раз свідком ріжних нічних дивацтв — але сьої ночі я ще нічого не запримітив!

А, правда — тепер прийшло мені до голови. Може перед годиною бачив я там на розі повіз. Спинив ся я на хвилю і бачив, як опісля якийсь чоловік надійшов з тяжким, темним предметом на руках, сів до повоза і поїхав — ось і все!

Блюм стиснув товариша за рамя.

— Се мусів бути він. Оставив повіз недалеко, а самий увійшов до хати — шепнув Роберт, відтак звертаючись до сторожа сказав: — А може знаєте, приятелю, чий се повіз міг бути?

Сторож задумав ся.

— Гм, пригадую собі тепер; був се віз старого Анерта — фірмана знав я давнійше.

Роберт дуже втішив ся такою вісткою, вже бодай міг здогадати ся куди піти, щоб натрафити на слід драбів.

НОВІ КНИЖКИ НА ДОВГІ ВЕЧЕРІ

Всесильний доляр.	.50	Композитор	.75
Енеїда — Ів. Котляревського. Богато ілюстроване видане на гарному папері	$2.00	Мальва	.60
Основи суспільности	$2.00	Грач	.45
Проклятий рід Габсбурґів	$2.00	Фата морґана	,90
Манівцями	.50	Буденне життя	.90
Дель Сарто	.45	Україні	.60
Змагання	$1.50	Підземна Росія	$1.25
Борислав сміэть ся	$1.50	Пригоди Томи Сойера	.90
Як Юра Шикманюк брив Черемош	.75	Серед степів	.90
Зівяле листє	.45	Лихі люди	.60
Із днів журби	.60	Змора	.75
Великий шум	.75	Хвилини	.30
Пропащий світ	$1.25	Битва	.25
Голод	.75	Природа	.25
Козаки, Толстого	.75	Семпер тіро	.75
Чародійна скрипка	.60	Кара	.75
Акорди	$1.75	Хитрий Панько	.75
Порадник лікарський	$2.00	Лихий попутав	.15
Сурма, співаник	.50	Дорога	.40
Укр. анг. словарець	$1.50	Р бають ліс	$2.00
Як писати листи	.75	Причепа	$2.00
Народня Культура	.75	Танець тіней	$2.00
		При битій дорозі	.85

При більших замовленях 10 процент опусту. — Пишіть на адресу:

KNYHARNIA PASICHNIAKA

216 DUFFERIN AVE. WINNIPEG, MAN.

51-ий СШИТОК СЬОГО ВЕЛИКОГО ПОВІСТИ ВИЙДЕ З ДРУКУ ДНЯ 21-го ГРУДНЯ 1923 р.